

FLERSPRÅKIGHET I FÖRSKOLAN

VÄGLEDNINGSDOKUMENT
VÄLFÄRD SKOLA

Innehållsförteckning

Inledning	2
Det här säger Läroplanen	3
Utveckla ett interkulturellt förhållningsätt.....	3
Så här kan du som arbetar i förskolan utveckla ett interkulturellt förhållningsätt	4
Förslag på process för språkutvecklande arbete	4
Språkkartläggning.....	4
Språkdomäner som kan användas vid kartläggningen.....	5
Analys.....	5
Handlingsplan.....	5
Så här kan förskolan arbeta.....	6
Beslut om modersmåls lärare	6
Förslag på länkar för stöd	7

Inledning

Det här vägledningsdokumentet är en del av arbetet med att skapa likvärdighet i de kommunala förskolorna. Förskolornas chefer och pedagoger har efterfrågat särskilt stöd i hur Nackas kommunala förskolor kan arbeta med barns olika språk i förskolan. En arbetsgrupp har därför sammanställt detta dokument som ett stöd för flerspråkighet i förskolan. Dokumentet som skrevs 2015 uppdaterades 2020, då förskolan fick en ny läroplan, Lpfö18.

Dokumentet är ett komplement till den språksatsning och det stöddokument som redan finns på Valfärd skolas hemsida. Underlag är förskolans styrdokument, Skolverkets rekommendationer i arbetet med flerspråkighet i förskolan och Nacka kommuns utbildningsenhets riktlinjer.

Nacka 2020

Ann Sundman Brott, utbildningsstrateg, Valfärd skola,
i samarbete med projektgruppen Flerspråk i förskolan:
Franziska Forssander, förskollärare
Karin Mattson, särskilt yrkesskicklig förskollärare
Barbro Toresson, biträdande rektor i förskolan.

Det här säger Läroplanen

”Barn som tillhör de nationella minoriteterna, där urfolket samer ingår, ska även stödjas i sin språkutveckling i sitt nationella minoritetsspråk och främjas i sin utveckling av en kulturell identitet. Förskolan ska därigenom bidra till att skydda och främja de nationella minoriteternas språk och kulturer.

För döva barn, barn med hörselnedsättning och barn som av andra skäl har behov av teckenspråk ska språkutvecklingen främjas i det svenska teckenspråket.

Barn med annat modersmål än svenska ska ges möjlighet att utveckla både det svenska språket och sitt modersmål.

I förskolans uppdrag ingår att överföra och utveckla ett kulturarv – värden, traditioner och historia, språk och kunskaper – från en generation till nästa. Förskolan ska också se till att olika kulturer synliggörs i utbildningen.” (Lpfö18, s. 9.)

Utveckla ett interkulturellt förhållningsätt

Förskolan har en viktig roll i att lägga grunden för barnens förståelse för olika språk och kulturer.

”Det svenska samhällets ökande internationalisering ställer höga krav på människors förmåga att leva med och förstå de värden som ligger i en kulturell mångfald.

Förskolan är en social och kulturell mötesplats som ska främja barnens förståelse för värdet av mångfald. Kännedom om olika levnadsförhållanden och kulturer kan bidra till att utveckla en förmåga att förstå och leva sig in i andra människors villkor och värderingar.” (Lpfö18, s 5.)

Skolverket beskriver att det viktigaste är att alla förskolor utvecklar ett interkulturellt förhållningsätt som innebär att kulturer möts, berikar och skapar en förståelse för varandra. I förskolan sker det genom att arbetslaget, barnet och barnets familj interagerar. Arbetslaget behöver känna till vilka språk och kulturer barnen är en del av, men det är också viktigt att komma ihåg att barn kan identifiera sig med flera kulturtillhörigheter.

Så här kan du som arbetar i förskolan utveckla ett interkulturellt förhållningssätt

- Ha en positiv och nyfiken inställning till barnens olika kulturella erfarenheter.
- Var beredd att vidga synsätt, lyssna och utbyta tankar och erfarenheter med barn, vårdnadshavare och medarbetare.
- Erbjud böcker och andra typer av texter som visar olika sammanhang och kulturella referensramar.
- Låt barnen skapa egna texter, filmer och annat material som utgår från deras erfarenheter, så kallade identitetstexter.
- Se över den pedagogiska miljön ur ett interkulturellt och normkritiskt perspektiv och reflektera över vilken musik, bilder och annat material som erbjuds.

Förslag på process för språkutvecklande arbete

Språkkartläggning

Genom att göra en kartläggning av de språk som barnet möter både i förskolan och i hemmet skapas en samlad bild av barnets språkvärld. När modersmålet lyfts fram på olika sätt i förskolans utbildning gynnas barnets identitetsskapande och språkutveckling. När ett barn börjar på förskolan gör inskolningspedagogen en språkkartläggning tillsammans med vårdnadshavare. I det samtalet är det viktigt att ta upp att språket talas i hemmet.

Förskolans uppdrag är i första hand att utveckla det svenska språket för alla barn och det är en utmaning och avvägning att skapa en likvärdighet med att få alla språk och kulturer representerade i förskolan.

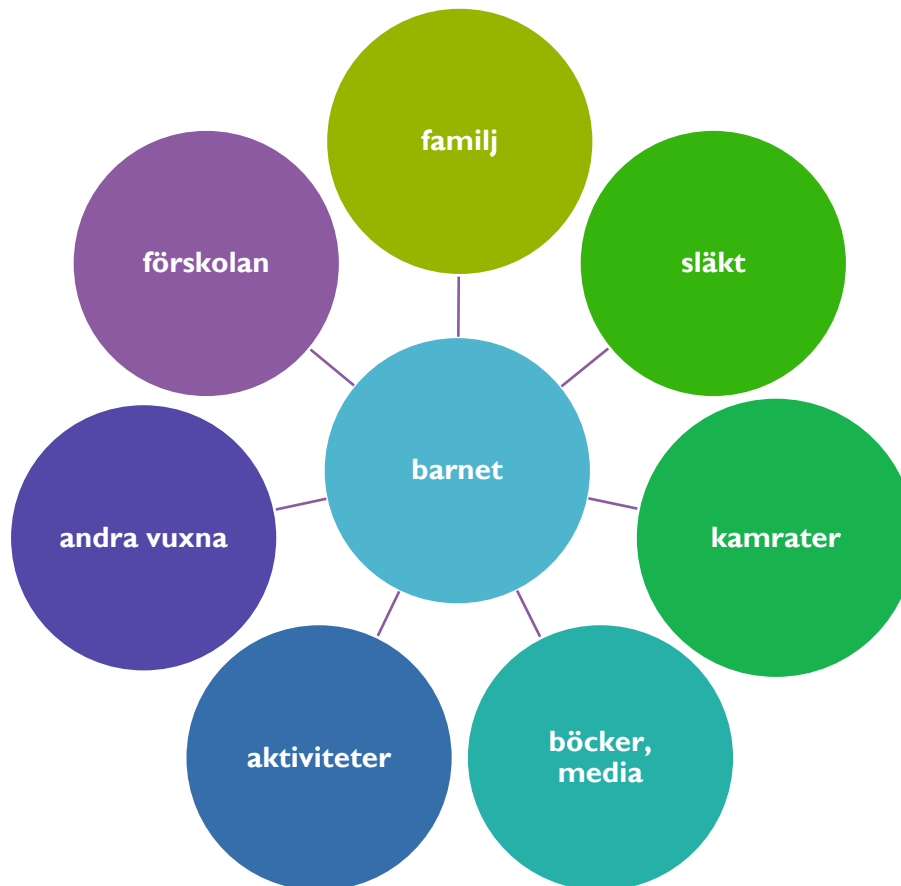
Förslag på ämnen att ta upp vid kartläggningen:

❗	Berätta vad vi gör på förskolan och varför vi gör kartläggningen.
?	Vilka språk talas i familjen? (syskon, föräldrar, mor/farföräldrar)
?	På vilka sätt möter barnet sitt språk i hemmet?
?	Vilket språk talar barnet mest?
?	Talar barnet sitt modersmål med andra vuxna/ kamrater /andra?
?	När började barnet tala modersmålet?
?	När började barnet tala svenska?
?	Finns det något som är bra för oss att känna till om barnets språk och kultur?
?	Använder barnet media på sitt modersmål?
?	Läser familjen böcker eller berättar sagor för barnet på barnets modersmål?

Språkdomäner som kan användas vid kartläggningen

Domän är ett begrepp som används för att beskriva ett språkligt sammanhang.

Domäner kan vara av olika slag som exempelvis hemmet, förskolan och familjen.

Analys

Förskolläraren och arbetslaget gör en analys av kartläggningen och inventerar vilka resurser, kunskaper och erfarenheter som redan finns på förskolan. En kartläggning och inventering görs över vilka språk som pedagoger och barn talar i förskolan. Underlaget kan användas inför planeringen av det språkutvecklande arbetet. Utse gärna en pedagog på förskolan som är ansvarig språkpedagog som kan vara med och stödja arbetet.

Handlingsplan

En plan upprättas tillsammans med vårdnadshavare över hur barnets flerspråkighet kan stödjas.

Så här kan förskolan arbeta

✓	Flerspråkighet och interkulturalitet ska integreras i utbildningen på förskolan.
✓	Ha tillgång till t.ex. sånger, sagor, spel, språkpåsar och digitala verktyg på barnets modersmål som möjliggör att modersmålet blir levande i verksamheten.
✓	Integrera flera språk i projekt och temaarbeten.
✓	Uppmuntra eller organisera till lek och samspel med andra barn med samma modersmål.
✓	Använd digitala hjälpmedel som appar, dataprogram och filmer.
✓	Synliggör flerspråkighet och kulturell mångfald genom material som representerar barnets olika kultur och språk. Arbetet ska utgå från mångfald inte bara från representerade språk/kulturer.
✓	Uppmuntra flerspråkiga medarbetare att använda sitt förstaspråk och synliggöra sin interkulturella kompetens.
✓	Poängtera vikten för vårdnadshavare av att modersmålet talas i hemmet och fördelar med att kunna vara flerspråkig.

Beslut om modersmåls lärare

- Vid enstaka fall kan rektor besluta att anlita en modersmåls lärare. Det kan vara när barnet behöver stöd och hjälp för att tolka förskoleverksamheten och då minst en vårdnadshavare talar språket i hemmet. Detta görs bara i undantagsfall då inte förskolans ordinarie stöd räcker.
- Rektor bestämmer storlek på stödet och beställer stödtimmar av modersmåls pedagog från modersmåls enheten. Stödet bekostas av förskolan. Alla förskolor har ett språkstimulansbidrag som är baserat på SCB-statistik om flerspråkighet i området.
- Arbetslaget och modersmåls lärare lägger upp en plan för hur modersmålsstödet ska se ut.

Förslag på länkar för stöd

Skolverkets hemsida

<https://www.skolverket.se/skolutveckling/inspiration-och-stod-i-arbetet/stod-i-arbetet/flersprakighet-i-forskolan>

Välfärd skolas språksatsning

<https://www.nacka.se/valfard-skola/nackas-kommunala-skolor/spraksatsning/>

Utbildningsenhetens riktlinjer

<https://www.nacka.se/forskola-skola/forskola-och-pedagogisk-omsorg/modersmal/>

Specialpedagogiska skolmyndigheten

<https://www.spsm.se/>

Nationellt centrum för svenska som andraspråk, Stockholms universitet

<http://www.andrasprak.su.se/f%C3%B6rskola/litteratur/flerspr%C3%A5kiga-barn-i-f%C3%B6rskolan-1.90415>

Forskning från Skolporten

<http://www.skolporten.se/forskning/avhandling/flersprakiga-barn-i-forskolan-villkor-for-deltagande-och-larande/>

Skolporten Mångfald, värdegrund och solidaritet i undervisningen

<https://www.skolporten.se/app/uploads/2020/04/utveckla-skolan-nummer-4-2020-1.pdf>